

זה קרה ב-1975

רונים ו" הוא הפטיק לרגע, כאילו ביקש להרגיע את עצמו. קולו חזר לקצבו הרגיל. שמע נא, איוואן איוואנוביץ, וזכור זאת היטב. הציונות היא תנועת השיחרור של העם היהודי, וכמו כל תנועת שיחרור עלינו לתמוך בה. סטאלין עצמו אמר ביאלטה שהוא ציוני. רק בעזרתו קמה מדינת ישראל. הממשלה הסובייטית הצביעה בעדה באו"ם, סיפקה לה את הנשק במלחמת שיחרורה והכירה בה ראשונה להלכה. אנחנו נתנו לה את העליה הגדולה בשנים הראשונות לקיומה, מן הרפובליקות הסובייטיות של פולין, הונגריה ורומניה."

"אבל ישראל בגדה בנו, לא כן? התעקש איוואן איוואנוביץ באומץ לב שהפליא גם אותו עצמו. היא הפכה למכשיר א-מריקאי, לא כן? היא בעטה ביד שהיתה מושטת לעזרתה, לא כן?"

"נכון, נכון, חייך המנהיג. אולם התורה הגדולה של מארכס וסטאלין אינה מושפעת מפעולותיהם הקטנות של אנשים קטנים. מנהיגי ישראל בגדו בציונות. הם נגררו לדרך עות פאשיזם ישראלי. אנחנו נציל את הציונות. לכן קראתי לך."

"לי?"

"כן, לך, איוואן איוואנוביץ. אני עקבתי בשנים האחרונות אחרי מעשיך. אתה צעיר מוכשר. אולי לא מקורי ביותר, אבל ממושפע, וזה חשוב יותר בשלב הנוכחי של המהפכה. אתה יהודי. אחד מאבותיך היה, כמדומני, בישוף יהודי או משהו דומה לזה. אני מטיל עלך תפקיד בעל חשיבות היסטוריה. שים לב."

הסטאלין ניגש אל הקיר, משך בתנועה חדה בוילון שכיסה את כולו. מאחוריו נתגלתה מפת-ענק. איוואן לא ראה עוד כדוגמתה. ברית המועצות, מברלין עד סאיגון, היתה צבועה בצבע אדום. אמריקה היתה צבועה בצבע זהוב. כל שאר הארצות היו צבועות בעשרות גוונים שונים של כתום, בהתאם לקירבתן לגוש הסובייטי.

"אנחנו נכנסים לשלב המכריע של המאבק על השלטון בעולם. תוך שנים ספורות תיפול ההכרעה, או אנחנו או הקאפיטליסטים. טיפשים מדברים עדיין על מלחמת-עולם. הם לא יודעים על מה הם מדברים. מאז שהושלמה פצצת הקרבולאט, לא תיתכן עוד מלחמת-עולם, כי גם אנחנו וגם האמריקאים נושמד תוך שעתים מהתחלטה. ההכרעה תיפול עלידי מאבק פנימי בכל עשרות הארצות האלה." ידו של המנהיג עברה בתנועה גורפנית על פני דרום אסיה, אפריקה, אירופה ודרום אמריקה — "בשטח ההפקר הזה." היד חזרה לים התיכון, נחה לרגע על הפס הקטן שנשא את השם ישראל. "וזהי ארץ-מפתח. חשובה מאד. נקודת-החיבור של אפראסיה. אחד המשלטים במאבק. אתה, איוואן איוואנוביץ, הכבוש אותה."

ממשלת ישראל מחליטה

אהוד אבריאלי הימנם. דממה דקה השתררה בחזר הגדול של משרד ראש-הממשלה. רק מתי מספר ידעו מה גרם לשיבה שלא-מך-המנין זו. אולם הכל חשו כי קרה משהו חסרת-קדים, כי מלבד חברי ממשלתו הזמין אבריאלי גם את הרמטכ"ל, שגריריו במוסקבה ובווינגטון, מספר פקידים בכירים וחברי-כנסת חשובים, מנהיגים קשישים שפרשו-מן הפעולה הפוליטית אחרי "מרד הצעירים" המפורסם של שנת 1963.

"ניגש ישר לעניין", פתח ראש-הממשלה נמרצות, ללא הקדמה. "אנחנו עומדים בפני ההחלטה הגורלית ביותר מאז החליט דוד בן-גוריון להכריז על הקמת המדינה. נשמע מה בפי אריק."

איש לא קרא להוד מעלתו, שגריר מדינת ישראל במוסקבה, מר ארד ארדון, אלא בכינויו זה "אריק", שרדי מן התקופה בה היה עדיין ילד-פלא מכפר-וייתקין, מנהיג המשמרת ה"צעירה של מפא"י, בשנים הראשונות אחרי התפטרותו החימיט (והסופית) של דוד בן-גוריון. ברגע זה נראה בן את 35 כמעט זקן. עיגולים כחולים של חוסר-שינה הקיפו את עיניו, שכאילו שקעו בחוריהם. היה ברור שמהו מעיק על אריק.

"כל הענין נמשך שעות משעה. היתה זאת פגישה הרא שונה עם רודנמן, מאז סילק את יריביו ומינה את עצמו ראש-ממשלה. אני קורא את האגרת שנומסרה לי. ובכן: "ממשלת ברית הרפובליקות הסוציאליסטיות המועצתיות, אחרי שדנה בכובד-ראש בבקשת ממשלת ישראל שהוגשה לראשונה באגרתו של ראש ממשלת ישראל מיום ה-13 באפריל 1949, והיתה כלולה באלף שלוש מאות חמש-ושבע אגרות של ממשלת ישראל בעשרים השנים האחרונות, החליטה להסיר את ההגבלות על חופש ההגירה של אזרחים סובייטיים בני העם היהודי, בתנאי שאזרחים אלה יהגרו למדינת-ישראל. תוך התחשבות בצרכיה המיוחדים של מדינת ישראל, יתנתן זכות בכורה למהגרים צעירים. הרשמת ה"מועמדים להגירה תבוצע על-ידי שרותי הממשלה הסובייטית, והרשמתה תסופת תוגש לשגרירות ישראל בבירת ברית המועצות תוך חודש ימים. הממשלה הסובייטית תשלם את כל ההכנות להגירה תוך חודשים, על מנת להבטיח שה-עברתם של חצי מיליון המהגרים הראשונים תושלם תוך ששה חודשים, לפני סוף השנה 1975."

הבעת-הפנים של הנוכחים יכלה לשמש חומר לתריסר ציירים. תדי קולק, שרה-חזק, היה הראשון שהתאושש. הוא ניסה לדבר בקול חסרת-התרגשות, ללא הצלחה רבה. "אתה חושב שזה תמרון פוליטי?" פנה לאריק. השגריר הצעיר, מנומס-הפנים, הרים את ידו בתנועה

— על מדרגות בית הבימה — מגדדי השחקים של סולל בונה

זוהי מטרה עילאית! שום קרבן שלנו אינו שקול נגד מטרה זו!"

כל שאר הנוכחים נחלקו על פי שתי הדעות. שר הבטחון, יגאל ידין, תמך בעליה במלים נרגשות — מאתיים אלף חיילים מאומנים יכלו לשנות לחלוטין את מאזן-הכוחות ב"מרחב, שהתכופף יותר ויותר לרעת ישראל, עד כי עמדו עתה 20 חיילים ערביים מול כל חייל ישראלי.

היועץ המשפטי הזכיר במלים יבשות כי לפי חוק השבות משנת ה"ח, שנכלל כסעיף ראשון בחוקת המדינה משנת תשכ"א, אין כל אפשרות למנוע את העליה, וכי בית המשפט העליון בלי ספק יצוה על הממשלה לפתוח את השערים. לעומת זאת הצביע שרה-דואר, שהיה גם מזכיר מפא"י, על ההשפעה המהפכנית של העליה על הרכב המפלגות. שר האוצר הודיע שלא יהיה אחראי למשק המדינה אפילו לחצי השנה הקרוב אם ייפסק המענק האמריקאי, שהיה משך דור שלם בסיס הכלכלה. "במה נאכיל את העולים?" סיים. "כיצד נשכן אותם? במה יעבדו?"

ראש-הממשלה, אהוד אבריאלי, דיבר אחרון. "אני מוכרח לומר שאני מאוכזב מרמת-החיכוח אני זוכר את השנים לפני הקמת המדינה, כשרובכם עוד הייתם נערים. פעלתי אז

יגעה. "שאלתי את עצמי את אותה השאלה אלף פעמים באויריה, בדרכי ארצה. הגעתי למסקנה שלילית. אני חושב שרודנמן רציני. בעבר אסרו הרוסים את העליה מפני שחששו כי אין תחליף לטכנאים ולמהנדסים היהודיים. מצב זה השתנה מומן. הם גם לא חוששים שהיהודים יחדלו להיות קומוניסטים בעברם את הגבול. הצעירים האלה הם דור סובייטי שלישי. הם היו פיוגרים וקומסומולאים. הם היו חיילים וקצינים בצבא האדום. הם יהיו קומוניסטים — גם אם יגיעו הנה."

אבריאלי סקר את פני היושבים מסביב למעגל. עלינו לקבל החלטה עקרונית מיד, לפני שהענין יודע לעולם. אני מציע שכל אחד מן הנוכחים יביע בקיצור את דעתו, לפי התור."

קולק היה הראשון. "נגד. לדעתי אין בכלל ויכוח. אנחנו תלויים באמריקה. הם לא יקבלו את זה. יפסיקו את המענק והמגבית. יקימו נגדנו את צבאות ערב." שר החינוך, הזקן שבין הנוכחים, פקץ ממקומו כנשך נחש. "אני מתפלל על דעתו של מר קולק. ברגע זה עלינו לברך "ברוך שהחיינו". קיבוץ-הגלויות הוא ציפור נפשנו. להציל חצי מליון יהודים יקרים מציפורני הטמיעה והטומאה,